

Stockholms läns landstings utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier 2012–2016

Gäller från och med 2012-08-29

Stockholms läns landstings utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier 2012–2016

Stockholms läns landstings utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier är en del av landstingets kemikaliestrategi och har utarbetats inom ramen för det miljöpolitiska programmet Miljöutmaning 2016. Utfasningslistan består av tre separata dellistor; Kemikalier och kemiska produkter, Varor och förbrukningsartiklar samt Kemikalier och kemiska produkter inom laborieverksamhet samt en kriterielista. Utfasningsämnen är uppdelade i avvecklingsämnen och minskningsämnen. Avvecklingsämnen ska helt fasas ut till 2016 medan minskningsämnen ska fasas ut på sikt och endas köpas in/upphandlas i undantagsfall. Valet av utfasningsämnen baseras på utvalda kriterier.

Avvecklingsämnen är markerade med **svart** i listornas tabellhuvud eller marginal. Utfasningsämnen är markerade med **grått**.

Hur ska utfasningslistan och kriterierna användas?

Utfasningslistan för varor och förbrukningsartiklar används av alla verksamheter vid upphandling/inköp. Utfasningslistan för kemikalier och kemiska produkter används inom alla verksamheter, förutom laborieverksamhet, för utfasning av befintliga ämnen inom verksamheterna och vid upphandling och inköp. Utfasningslistan för kemikalier och kemiska produkter för laborieverksamhet används av laborieverksamheter för utfasning av befintliga ämnen inom verksamheterna och vid upphandling och inköp. Verksamheter som arbetar med tandvård använder alla tre utfasningslistorna.

Upphandling och inköp

Kemikalier och kemiska produkter samt varor och förbrukningsartiklar som innehåller avvecklingsämnen eller ämnen som faller för kriterier i Kriteriegrupp 1 ska inte köpas in/upphandlas. Kemikalier och kemiska produkter samt varor och förbrukningsartiklar som innehåller minskningsämnen eller ämnen som faller för kriterier i Kriteriegrupp 2 bör endast köpas in/upphandlas i undantagsfall. Vid upphandling och inköp används kriterierna som komplement till utfasningslistorna för att förhindra att andra ämnen med liknande, eller sämre, egenskaper kommer in i verksamheterna.

Haltgränser kemikalier och kemiska produkter

Haltgränsen för ämnen på utfasningslistan är $\geq 0,1\%$. För att säkerställa att kemiska produkter som köps in inte innehåller ämnen som faller för landstingets kriterier bör inköpare/upphandlare granska punkt 2 (allergiframkallande ämnen) och 3 (övriga ämnen) i säkerhetsdatabladet. För varor och förbrukningsartiklar finns inget krav på säkerhetsdatablad.

Undantag från utfasning

Medicinskt användning och forskning undantas.

Specifika undantag framgår av respektive lista.

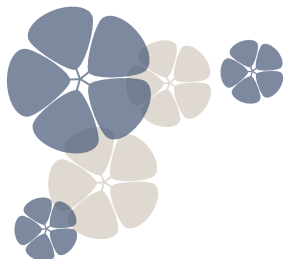
Dispens kan sökas av landstingsägda förvaltningar och bolag, se sid 13.

Kemikalier och kemiska produkter

Avvecklingsämnen

Avvecklingsämnen	CAS-nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användning	Undantag
1,1,2-Triklor-1,2,2-trifluoretan	76-13-1	Skadligt för miljön	Köldmedium	
2-bromo-2-nitropropane-1,3-diol (Bronopol)	52-51-7	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Tvål, färg, fog, lim	Kit
Dibutylftalat (DBP)	84-74-2	Mycket farligt ämne	Tandvård	
Dibutyltenndilaurat (massa)	77-58-7	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Tandvård	
d-Limonen	5989-27-5	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Parfymämne i t.ex hygienprodukter och rengöringsmedel	
Glutaraldehyd	111-30-8	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Tandvård, instrument-desinfektion	Fixering av biologiska preparat
Hydrokinon	123-31-9	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Tandvård, fotokemikalier, röntgenkemi	Cementering av bondade tandersättningar inom tandvård
Kadmium och dess föreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Färg, laboratorie-kemikalie	
Kolofonium	8050-09-07	Allergiframkallande	Färg, lim, bindemedel i gummi	
Kvikksilver och dess föreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Städprodukter, desinfektion, tandvård	
N-metylpyrrolidon	872-50-4	Mycket farligt ämne	Drift- och underhållsprodukter, klottersanering	
Silverniträt	7761-88-8	Skadligt för miljön	Tandvårdsprodukter, desinfektion, laboratorie-kemikalie	Medicinsk behandling, t. ex. silverniträtstickor, Grocottfärgning
Triklosan (Irgasan)	3380-34-5	Skadligt för miljön	Tandvård, hygienprodukter, antimikrobiella produkter	
Vätefluorid	7664-39-3	Mycket farligt ämne	Tandvård	Porslinsetsning inom tandvård
Zinkdialkylditiofosfat	68649-42-3	Skadligt för miljön	Smörjmedel, drift- och underhållsprodukter	

Kemikalier och kemiska produkter

Minskningssämnen

Minskningssämnen	CAS-nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användning	Undantag
1,2-benzisotiazol-3(2H)-on	2634-33-5	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Färg, lack	
1,2,4-trimetylbenzen	95-63-6	Skadligt för miljön	Färg	
2-butanonoxim/Etylmetylketoxim	96-29-7	Allergiframkallande	Färg, lack	
3,6,9-trioxaundekametylenbis(2-ethylhexanoat)	95-63-6	Skadligt för miljön	Färg	
4,4- metylendifenylisocyanat	101-68-8	Mycket farligt ämne, allergiframkallande	Lim, tätmassa	
(+)-betacitronellol	106-22-9	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Parfymämne i t.ex rengörings- och hygienprodukter	
Apelsinoljaterpener	8028-48-6	Skadligt för miljön	Elektronikspray	
Bensen	71-43-2	Mycket farligt ämne	Drivmedel, tillsatser	
Bisfenol-A-diglycidyleter	25068-38-6	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Tandvård, lim, drift- och underhållsprodukter	
Bisfenol A glycerolate dimethacrylate	1565-94-2	Allergiframkallande	Tandvård	
Blyföreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Färg	
Dibensoylperoxid	94-36-0	Allergiframkallande	Drift- och underhållsprodukter	
Diflubenzuron	35367-38-5	Skadligt för miljön	Insekticid	
Heptan	142-82-5	Skadligt för miljön	Lim, tandvård	
Hexan	110-54-3	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Lim, tandvård	
Klorhexidin	55-56-1	Allergiframkallande	Desinfektion	Medicinsk behandling
Koppar(II)sulfat	7758-98-7	Skadligt för miljön	Stallhygienmedel	
Kumen; isopropylbenzen	98-82-8	Skadligt för miljön	Smörjmedel	
Kumenväteperoxid	80-15-9	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Drift- och underhållsprodukter	
Lambdacyhalothrin	91465-08-6	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Svampmedel	
Natriumazid, fast	26628-22-8	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Konserveringsmedel, laboratorie-kemikalie	Kit
Natriumtetraborat	1330-43-4	Mycket farligt ämne	Desinfektion	
N,N-Difenylamin	122-39-4	Skadligt för miljön	Färg, drift- och underhållsprodukter	
Nonylfenoletoxilat	9016-45-9	Skadligt för miljön	Rengöringsmedel för kylare	
Oleoylsarkosin	110-25-8	Skadligt för miljön	Smörjfett	
Petroleumeter, Benzinum medicinale ACL	64742-49-0	Skadligt för miljön	Drift- och underhållsprodukter, rengöringsprodukter	
Permetrin	52645-53-1	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Bekämpningsmedel	
Piperonylbutoxid	51-03-6	Skadligt för miljön	Bekämpningsmedel	
Primikarb	23103-98-2	Skadligt för miljön	Insekticid	
Pyretrin I	121-21-1	Skadligt för miljön	Bekämpningsmedel	
Pyretriner I och II	8003-34-7	Skadligt för miljön	Bekämpningsmedel	
Toluen	108-88-3	Mycket farligt ämne	Förtunning, fogmassa	
Zinkklorid	7646-85-7	Skadligt för miljön	Desinfektion	
Zinknaftenat	12001-85-3	Skadligt för miljön	Smörjmedel	
Zinkoxid	1314-13-2	Skadligt för miljön	Färg, drift- och underhållsprodukter, konserveringsmedel	
Zinksulfat, heptahydrat	7446-20-0	Skadligt för miljön	Drift- och underhållsprodukter, laboratorie-kemikalie	

Varor och förbrukningsartiklar

1/4

Avveckling/ Minskning	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
--------------------------	---------------------	----------------	-----------------------	---------------------------------	----------

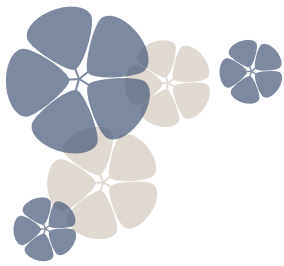
Antimikrobiella medel

Avveckling	Dimetylfumarat	624-49-7	Allergiframkallande	Antimögelmedel – kan finnas i textilier och möbler	
	Silver och dess föreningar (inkl. nanosilver)	Flera	Skadlig för miljön	Textilier, tandborstar, madrasser, röntgenfilm, blöjor, bindor	
	Triklorkarban	101-20-2	Skadlig för miljön	Antimögelmedel i textilier	
	Triklolan	3380-34-5	Skadlig för miljön	Suturer, skor, lakan, bänkskivor	

Flamskyddsmedel

Avveckling	Bis(pentabromfenyl)eter	1163-19-5	Skadlig för miljön	Textilier, möbler, skyddskläder, gummikablar, isoleringsmaterial samt elektrisk och elektronisk utrustning	Byggteknisk utrustning
	Hexabromcyklodekan (HBCDD)	25637-99-4	Skadlig för miljön	Främst i polystyrenplaster, såsom frigolit, cellplast och plast i elektronik även i textilier	
	Klorparaffiner C10-13	85535-84-8	Skadlig för miljön	Varor av plast och gummi	
	Oktabromdifenyloleter	32536-52-0	Mycket farligt ämne	Främst i plast och äldre elektronik men också textilier, stoppmöbler, kabel, isoleringsmaterial	
	Pentabromdifenyloleter	32534-81-9	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Främst i plast och äldre elektronik men också textilier, stoppmöbler, kabel, isoleringsmaterial	
	Polybromerade bifenyler (PBB), t.ex. 2,3,3',4,4',5'-Hexabrom-bifenyl	Flera t.ex. 59536-65-1	Skadlig för miljön	Främst i plast och äldre elektronik men också textilier, stoppmöbler, kabel, isoleringsmaterial	
	Tetrabrombisfenol A (TBBP-A)	79-94-7	Skadlig för miljön	Plaster, elektronik	
	Tri(2-kloroetyl)fosfat	115-96-8	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Produkter av plast, t.ex. byggprodukter, möbler och textilier	
	Tris(1-aziridinyl)fosfinoxid	545-55-1	Mycket farligt ämne	Vissa textilier	
	Tris(2,3-dibromopropyl)fosfat	126-72-7	Mycket farligt ämne	Vissa textilier	

Varor och förbrukningsartiklar

2/4

Avveckling/ Minskning	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
Färgämnen					
Avveckling	Azofärgämnen	Flera, se Kemikalieinspektionens PRIO-lista	Mycket farligt ämne	Alla typer av färgade produkter	Livsmedelsgodkända azofärgämnen: Tartrazin (E102, gul), Paraorange, Sunset Yellow FCF, Orange Yellow S (E110, gulorange), Azorubin, Karminson (E122, röd), Nykockin (E124, röd), Allurarött AC (E129, röd), Amaranth (E123, röd), Brilljantsvart BN, svart PN (E151, svart), Brun FK (E154, brun), Brun HT (E155, brun), Litolrubin BK (E180, röd)
Metaller					
Avveckling	Arsenik och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Legeringsmetaller i t.ex. rörkopplingar	< 0,1% i mässingslegeringar i vissa rörkopplingar
	Bly och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, vissa plastvaror, elektroder i bilbatterier, pastellkritor, strålningskydd	Bly i röntgen- och radioaktivitetsskydd samt blyackumulatorer
	Kadmium och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, uppladdningsbara batterier	Nickel-kadmiumbatterier
	Krom(VI)föreningar	1308-38-9 t.ex. Natrium-dikromatdihydrat (7789-12-0), Kaliumdikromat (7778-50-9), Natriumdikromat (10588-01-9), Kromtrioxid (1333-82-0)	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, läder, träskyddsmedel på byggvaror, ytbehandlad metall, cement	
	Kvicksilver och dess föreningar	Flera	Mycket farligt ämne	Elektrisk och elektronisk utrustning, amalgamfyllningar, ljuskällor, batterier, mätinstrument	Lysrör, lågenergilampor, laboratorielampor och knappceller i tillåtna halter
Minskning	Nickel och dess föreningar	Flera	Allergiframkallande	Nickel som kommer i kontakt med huden: verktyg, handtag, instrument mm.	Nickel i rostfritt stål och andra produkter där hudexponering inte kan förekomma
	Tennorganiska föreningar t.ex. Tributyltennoxid, Dibutyltenn	Flera t ex. 56-35-9, 1002-53-5	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Stabilisatorer i plast, biocider i plast, fogmassa	

Varor och förbrukningsartiklar

3/4

Avveckling/ Minskning	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
--------------------------	---------------------	----------------	-----------------------	---------------------------------	----------

Mjukgörare

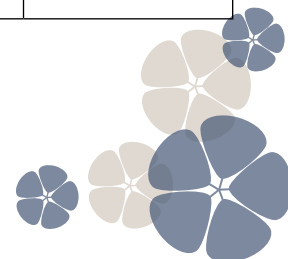
Avveckling	Bensylbutylftalat (BBP)	85-68-7	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som sjukvårdsmaterial och golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar	
	Dibutylftalat (DBP)	84-74-2	Mycket farligt ämne	Olika varor av mjukplast, huvudsakligen i PVC-plast exempelvis sjukvårdsmaterial	
	Dietylhexylftalat (DEHP)	117-81-7	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som sjukvårdsmaterial och golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar	Blodpåsar
Minskning	Di(2-metoxietyl)ftalat	117-82-8	Mycket farligt ämne	Polymera material	
	Di(grenade C6-C8)alkylftalater	71888-89-6	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar	
	Di(grenade och raka C7-C11)alkylftalater	68515-42-4	Mycket farligt ämne	Huvudsaklig användning i PVC-plast som golvbeläggning inomhus. Finns även i kabel, vissa leksaker, barnavårdsartiklar	
	Diisobutylftalat	84-69-5	Mycket farligt ämne	Plastförpackningar, byggplastprodukter	
	Diisodecylftalat (DIDP)	26761-40-0, 68515-49-1	Mycket farligt ämne	Mjukgörare i PVC	
	Diisononylftalat (DINP)	28553-12-0	Mycket farligt ämne	Mjukgörare i PVC	
	Di-n-oktylftalat (DNOP)	117-84-0	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Mjukgörare i PVC	

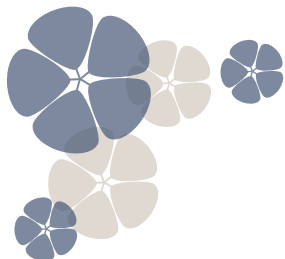
Perfluorerade ämnen

Avveckling	Fluortelomeralkohol (FTOH)	Flera	Skadlig för miljön	Impregnerade textilier och lädervaror	
	Perfluoroktansulfonat (PFOS)	Flera t. ex. 1763-23-1, 2795-39-3	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Impregnerade textilier, elektronikprodukter	
	Perfluoroktansyra (PFOA)	335-67-1	Skadlig för miljön	Impregnerade textilier, elektronikprodukter	

Textilbehandlingsmedel

Avveckling	Alkylfenoletoxilater t.ex. Nonylfenoletoxilat	9016-45-9	Skadlig för miljön	Textilier, byggmaterial	
	N,N-dimetylacetamid (DMAC)	127-19-5	Mycket farligt ämne	Kan vara restprodukt i textilier, finns i tätningsmedel, polyimidfilm	

Varor och förbrukningsartiklar

4/4

Avveckling/ Minskning	Utfasnings- ämne	CAS- nummer	Skäl för utfasning	Exempel på användningsområde	Undantag
Övriga					
Avveckling	Pentaklorfenol (PCP)	87-86-5	Mycket farligt ämne, skadligt för miljön	Antimögelbehandling av kläder	
	Polyaromatiska kolväten (PAH)	Flera t.ex. Benz(a) pyren (50-32-8)	Mycket farligt ämne	Mjukgörare i gummi och gummihandtag till handverktyg, stenkoltjära	Asfalt och takpapp
Minskning	Bisfenol A	80-05-7	Allergiframkallande, hormonstörande	Kassakvitto, barnartiklar, leksaker, plaster, livsmedelsförpackningar, vattenledningsrör, tandfyllningsmaterial	
	Formaldehyd	50-00-0	Allergiframkallande	Byggmaterial såsom limträ och spånskivor, textilier	
	Kolofonium och modifierat kolofonium	Flera t.ex. 73138-82-6, 8050-09-7, 8052-10-6	Allergiframkallande	Bindemedel i gummi, produkter som ska häfta mot huden	
	Parfymämnen	Flera	Allergiframkallande	Med parfymämnen avses ämnen som tillsättes till varan/förbrukningsartikeln för att ge en specifik doft eller för att maskera en obehaglig lukt	
	PVC	9002-86-2	Skadlig för miljön	Katetrar, urinpåsar, sugkatetrar, undersökningshandskar, tarmsonder, magsonder, rör, golv, folier för byggnader, bilinredning, kablar, slangar, plastbelagd väv, medicinteknisk utrustning	Golv mattor i vård- och sjukhusmiljöer där det av funktionella och medicinska skäl inte är godtagbart med alternativa material ¹

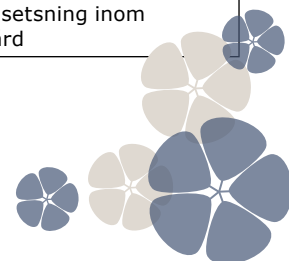
¹ Enligt LS beslut 0410-1816

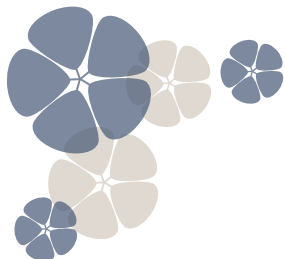

Kemikalier och kemiska produkter inom laboratorieverksamhet

Avvecklingsämnen

Avvecklingsämnen	CAS-nummer	Skäl för utfasning	Undantag
1,1,2-Triklor-1,2,2-trifluoetan	76-13-1	Skadligt för miljön	
1,4-Pentandiamin, N1, N1-bis (2-kloroetyl)-N4-(6-kloro-2-metoxo-9-akridinyl)-dihydroklorid	4213-45-0	Allergiframkallande	
2,2,4-Trimetylpentan	540-84-1	Skadligt för miljön	
2-Bromo-2-nitropropane-1,3-diol (bronopol)	52-51-7	Skadligt för miljön, allergiframkallande	
2-Etoxietylal	110-80-5	Mycket farligt ämne	
2-Metyl-4-isotiazolin-3-on	2682-20-4	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Kit, kalibratorer
3-(4,5-Dimetyl-2-tiazolyl)-3,5-difenyl-2H-tetrazoliumbromid	298-93-1	Mycket farligt ämne	
3-Hydroxi-4-(2,4-xylylazo)-2,7-naftalendisulfonsyra, dinatriumsalt	3761-53-3	Skadligt för miljön	Kit, Triton X-100
5-Klor-2-metyl-2H-isotiazol-3-on och 2-metyl-2H-isotiazol-3-on (3:1), blandning av 26172-55-4 och 2682-20-4	55965-84-9	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Kit
Ammoniumdikromat	7789-09-05	Mycket farligt ämne, allergiframkallande	
Bortrifluorid	7637-07-02	Mycket farligt ämne	
Bromättiksyra	79-08-3	Skadligt för miljön, allergiframkallande	
Dibutylftalat	84-74-2	Mycket farligt ämne	
Diisopropyl fluorofosfit	55-91-4	Mycket farligt ämne	
d-Limonen	5989-27-5	Skadligt för miljön, allergiframkallande	
Dodecyl(dimethyl)(tetradecyl)ammonium hydroxide	94199-94-7	Skadligt för miljön	
Etylenoxid	75-21-8	Mycket farligt ämne	Kit
Glutaraldehyd	111-30-8	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Fixering av biologiska preparat
Hydrokinon	123-31-9	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Grimeliusfärgning, Warthin Starry-färgning
Kadmium och dess föreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	
Kobolt(II)klorid	7646-79-9	Skadligt för miljön, allergiframkallande	Enzymhistokemiska färgningar
Kvikksilver och dess föreningar	Flera	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	
Metansulfonylklorid	124-63-0	Mycket farligt ämne	
Naftalen	91-20-3	Skadligt för miljön	
Natriummetaarsenit	7784-46-5	Mycket farligt ämne	Kit
Nickelhydroxidkarbonat	39430-27-8	Skadligt för miljön, allergiframkallande	
Nonylfenoletoxilat, grenad 4-nonylfenoletoxilat	9016-45-9, 127087-87-0	Skadligt för miljön	Kit, scintlösningar
Silvernitrit	7783-99-5	Skadligt för miljön	
Uranylinitratsexahydrat	13520-83-7	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	
Vätefluorid	7664-39-3	Mycket farligt ämne	Porslinsetsning inom tandvård

Kemikalier och kemiska produkter inom laboratorieverksamhet

Minskningsämnen

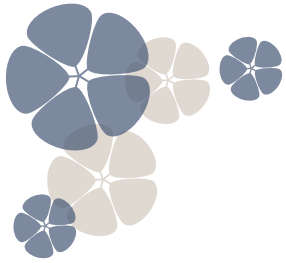
Avvecklingsämnen	CAS-nummer	Skäl för utfasning	Undantag
Akrylamid	79-06-1	Mycket farligt ämne, allergiframkallande	
Bensofenon	119-61-9	Skadligt för miljön	
Borsyra	10043-35-3	Mycket farligt ämne	Kit
Dimetylformamid	68-12-2	Mycket farligt ämne	
Etidiumbromid	1239-45-8	Mycket farligt ämne	
Formaldehyd	50-00-0	Allergiframkallande	
Imidazol	288-32-4	Mycket farligt ämne	
Koppar(II)sulfat	7758-98-7	Skadligt för miljön	
Koppar(II)sulfatpentahydrat	7758-99-8	Skadligt för miljön	Kit
Kristallviolett	548-62-9	Skadligt för miljön	
Natriumazid, fast	26628-22-8	Skadligt för miljön, mycket farligt ämne	Kit
Natriumtetraborat dekahydrat	1303-96-4	Mycket farligt ämne	Kit
Petroleumeter	64742-49-0	Skadligt för miljön	
Silverniträt	7761-88-8	Skadligt för miljön	
Triklorättiksyra	76-03-9	Skadligt för miljön	
Zinkklorid	7646-85-7	Skadligt för miljön	Kit

Kriterier

Kriteriegrupp 1		
Mycket giftigt/dödligt vid inandning	R26	H330
Mycket giftigt/dödligt vid hudkontakt	R27	H310
Mycket giftigt/dödligt vid förtäring	R28	H300
Kan ge cancer	R45	H350
Kan ge ärftliga genetiska skador	R46	H340
Kan ge cancer vid inandning	R49	H350i
Kan ge nedsatt fortplantningsförmåga	R60	H360F
Kan ge fosterskador	R61	H360D
Kan skada spädbarn under amningsperioden	R64	H362
Mycket giftigt för vattenlevande organismer, kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön.	R50/53	H400 H410
PBT/vPvB		
Potentiella PBT/vPvB		
Ämnen som ger anledning till motsvarande oro (exempelvis hormonstörande ämnen)		

Kriteriegrupp 2		
Kan ge allergi vid inandning	R42	H334
Kan ge allergi vid hudkontakt	R43	H317
Risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering	R48	H372
Mycket giftigt för vattenlevande organismer	R50	H400
Kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön	R53	H413
Giftigt för vattenlevande organismer, kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön	R51/53	H411
Skadligt för vattenlevande organismer, kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön	R52/53	H412
Farligt för ozonskiktet	R59	EUH 059

Bevakning

Nanomaterial och parabener

Nanomaterial och parabener

Som nanomaterial räknas ofta material där majoriteten av beståndsdelarna är partiklar som är mellan 1-100 nm stora i en eller flera dimensioner. Nanomaterial används inom ett flertal områden, t.ex. ytbehandlingsmaterial, hygienprodukter, färger med mera. I utfasningslistan för varor och förbrukningsartiklar ingår nanosilver i "silver och dess föreningar" som avvecklingsämne.

Parabener är vanliga som konserveringsmedel i t.ex. hygienprodukter, men förekommer även i livsmedel och läkemedel.

I dagsläget är den generella kunskapen om nanomaterial och parabener begränsad och utredningar om deras egenskaper pågår. Det finns skäl att misstänka att de kan ha egenskaper som på sikt är skadliga för såväl hälsa som miljö, men SLL bedömer att de inte bör vara med på utfasningslistan. SLL bevakar utvecklingen inom området och om skäl finns kan beslutet omprövas.

Dispenser

Det kan uppkomma specifika behov av användning av vissa avvecklingsämnen. I dessa fall behövs ett dispensförfarande. Det kan exempelvis handla om att alternativ helt saknas på marknaden. Dispenser söks per avvecklingsämne och användningsområde. Det kan gälla både kemikalier och kemiska produkter samt kemikalier i varor och förbrukningsartiklar.

Dispensansökan från Stockholms läns landstings utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier behandlas av en av landstinget centralt tillsatt dispensgrupp som består av landstingets miljöchef, representanter från vårdhygien och SLL Personal samt kemikalieexperter med kunskap om de kemikalier som används inom landstingets verksamhetsområden.

Dispens, till den centrala dispensgruppen, kan endast sökas av landstingsägda verksamheter och bolag. Innan en dispensansökan skickas till dispensgruppen ska den hanteras i den egna verksamheten. Inom verksamheten kan dispensansökan antingen avslås eller accepteras för vidare behandling. Detta sker i flera steg med start på verksamhetsnivå. Om den accepteras där går den vidare för hantering på förvaltningsnivå och först om den accepteras där skickas en dispensansökan till dispensgruppen. På så sätt minskar antalet dispenser för dispensgruppen att behandla och verksamheternas själva utreder i flera led möjligheten av att byta ut ämnet innan en dispensansökan skickas in. I de fall en verksamhet anlitar entreprenörer som hanterar kemikalierna ska eventuella dispenser först hanteras internt på motsvarande sätt som inom landstingsverksamheter och i ett sista steg gör den landstingsägda verksamheten/bolaget en dispensansökan till den centrala dispensgruppen. Dispensansökan görs på särskild blankett.

Dispenser ges endast för specifika användningsområden och för begränsade tidsperioder samt endast för ändamål som bedöms som absolut nödvändiga och där alternativ noga eftersökts. En tydlig motivering ska ges i ansökan. Dispensgruppen tar fram kriterier för vad som behöver uppfyllas för att dispens ska kunna ges. Exempel på kriterier är arbetsmiljö, kvalitet, tekniska krav och patientsäkerhet.

Stockholms läns landstings utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier är ett verktyg som definierar vilka kemikalier som ska avvecklas eller minskas enligt landstingets miljöpolitiska program, Miljöutmaning 2016. Utfasningslistan är anpassad till Stockholms läns landstings verksamhet och framtagen i enlighet med gällande kemikalielagstiftning.

Här finner du utfasningslistan

Utfasningslistan kan du hitta på Stockholms läns landstings webbplats www.sll.se/miljo.

Den blå blomman representerar målområdet Hälsofrämjande miljöarbete i Miljöutmaning 2016. I målområdet hälsofrämjande miljöarbete lyfts kopplingen mellan ett framgångsrikt miljöarbete och en förbättrad hälsa för länets invånare fram.

Landstinget ska utföra sitt uppdrag på ett klimateffektivt och resurseffektivt sätt samt bedriva ett hälsofrämjande miljöarbete. Att minska miljö- och hälsofarliga kemikalier är en del i landstingets miljöarbete.